

Kadın İşgücü Talebine Üretim Faaliyetleri Açısından bir Bakış

Gülay Günlük-Şenesen

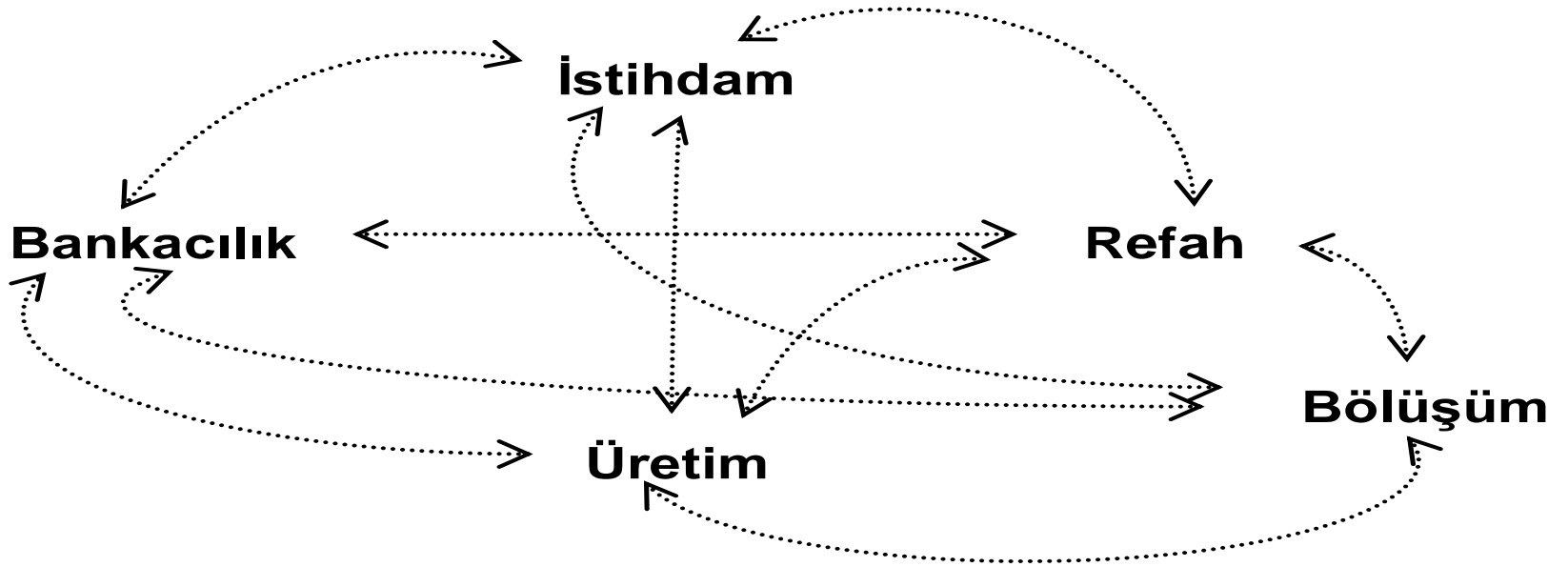
İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi (KEİG)

3 Mayıs 2011, TEPAV, Ankara

KRİZ

Görünüm: talep / üretim daralması, işsizlik

Etkileşim: Ulusal / uluslararası: Üretim kesimleri arası

D. Strauss-Kahn- IMF - 2 Ekim 2009: İstanbul

- *“Neyse ki küresel ekonomi şimdiden kendini toparlamaya başlamış durumdadır. “*
- *“Ancak daha da kötüye gideceği kesin olan bir şey varsa o da işsizliktir. Bu durum sadece talebi etkileyecek olan ekonomik bir sorun değil, aynı zamanda aileler ve toplumlar açısından acı sonuçlar doğuran sosyal bir sorundur.”*

ILO - Global Employment Trends 2010, s. 9

“Dünya ekonomisi 2009’da yeniden büyümeye başladığı halde işgücü piyasasında pek iyileşme görülmemiştir.”

ILO (2011) Global Employment Trends 2011 s. 4 ve s.12

“Veriler gösteriyor ki büyümeye geçiş, çoğu ülkede istihdam olanaklarında benzer bir genişlemeyle eşleşmemektedir.”

“İşgücü piyasasında son 2 yıldaki olumsuz koşulların ardından, dünya ekonomisindeki 2010’daki hızlı toparlanmaya karşın küresel işsizlik artış göstermiştir”.

DPT ORTA VADELİ PROGRAM (2010–2012) s.4

Küresel kriz:

- 1) ihracatımızın yüzde 50'sine yakın bir bölümünü teşkil eden AB bölgesinde daha fazla hissedilmiş, ihracat performansımızı olumsuz yönde etkilemiş, son yıllardaki büyüme performansına önemli katkı yapan **ihracattaki bu düşüş, üretim ve istihdamı olumsuz etkilemiştir.**
- 2) ...Türkiye'de de belirsizlikleri artırmıştır. Artan belirsizlik, yatırım ve tüketim kararlarının ertelenmesine ve ekonomik aktivitenin ciddi oranda yavaşlamasına neden olmuştur. Türkiye'nin **üretim kapasitesindeki artış sınırlanmış ve mevcut kapasitenin kullanımı olumsuz yönde etkilenmiştir.**

TCMB Enflasyon Raporu, 2011/1, s. 66

“İktisadi faaliyet kriz öncesi düzeyine ulaşmış olmasına rağmen, tarımdışı işsizlik oranı kriz öncesi seviyesinin (% 10) üzerinde (%12) seyretmektedir. Birikmiş işsiz stoku ve işgücü piyasasına yeni katılanlar ile **ekonominin istihdam yaratma gücü** arasındaki fark önümüzdeki dönemde işsizlik oranlarının kriz öncesi düzeyine dönmesinin zaman alacağı beklentisini güçlendirmektedir.”

1980 sonrası Türkiye ekonomisinin özelliđi

istihdam yaratmadan büyüme:

- ithal ikameciliğinden ihracata dayalı büyümeğe geçiş,
- dış ticarete ve mali işlemlerde serbestlik.
- 1990'lar ve 2000'lerde ihracat patlaması (özellikle imalat sanayii ürünlerinde):

kapasite kullanımında ve emek verimliliğinde artış

başlıca ihracat kesimlerinin düşük istihdam yaratması

Sıcak para girişı (Ucuz dövizin yarattığı elverişli ortam)

İthalatın yaygınlaşması (hem ara hem nihai mallarda)

Ekonominin düşük istihdam yaratması
sürekli yüksek işsizlik oranı (> 10 %)

2010 işsizlik : tarım-dışı % 14,8

erkeklerde % 13,2 kadınlarda % 20,2

işsizler içinde kadın oranı % 31,4

Kadın istihdamı %: imalat (20,5), Hizm. (23,7), Tarım (46,5)

TÜİK (Mart 2011)

Çerçeve: Gülay Günlük-Şenesen ve Ümit Şenesen (2011a, 2011b)

Üretim yapısı: Sektörlerarası ilişkiler ağı

Amaç:

- Türkiye'nin başlıca ihracat kesimlerinin kadın ve erkek istihdamı yaratma potansiyelini görmek,
- Kriz ortamında ihracat daralmalarının kadın ve erkek istihdamı üzerindeki etkisini anlamak

- Veriler: 2002 (en son girdi-çıktı tablosu)

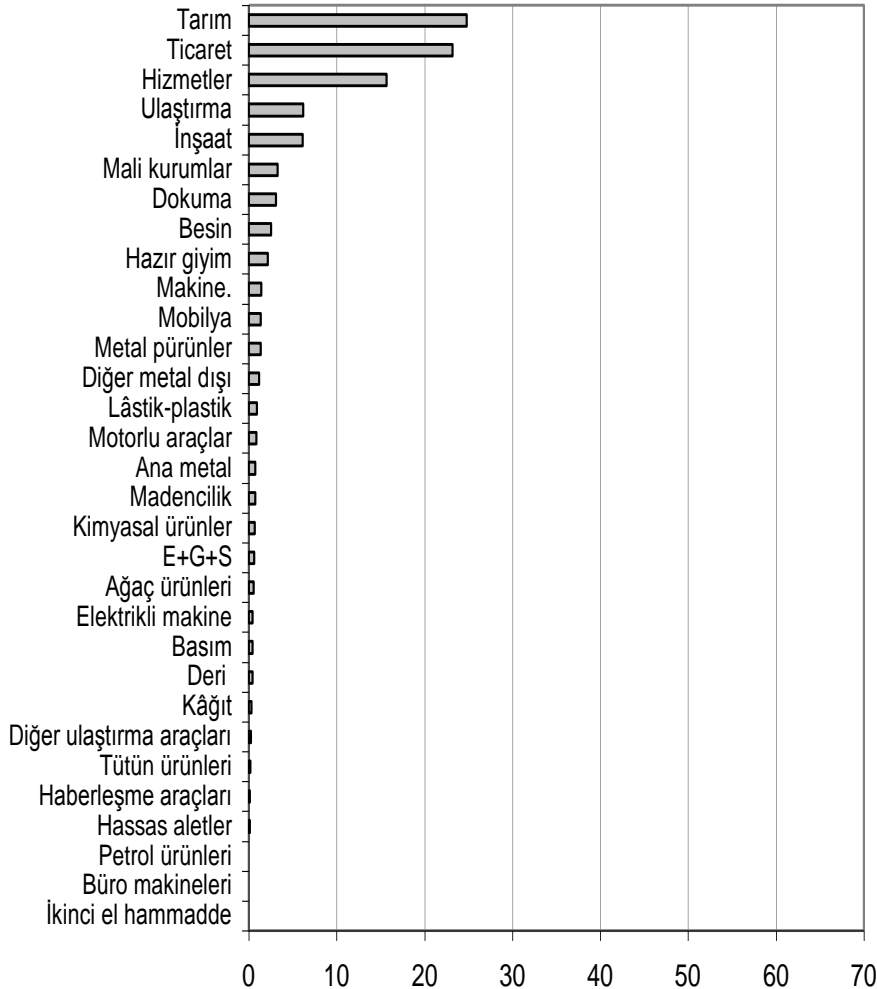
2001 krizi sonrası, toparlanma dönemi-son kriz öncesi

Varsayım: son kriz öncesine kadar geçerli üretim teknolojisi

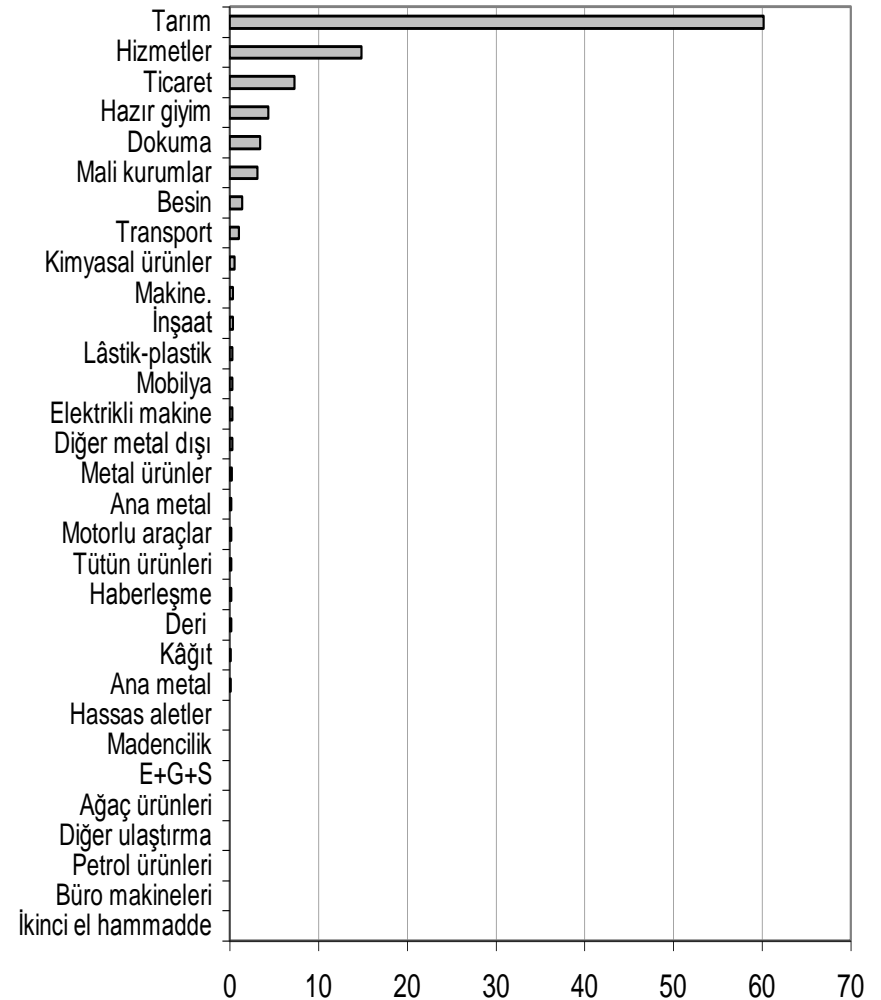
AMA sektör ayrıntısında K ve E çalışan verileri sorunlu!

Çizim 1. Çalışan kadın ve erkeklerin üretim sektörlerine dağılımı, 2002

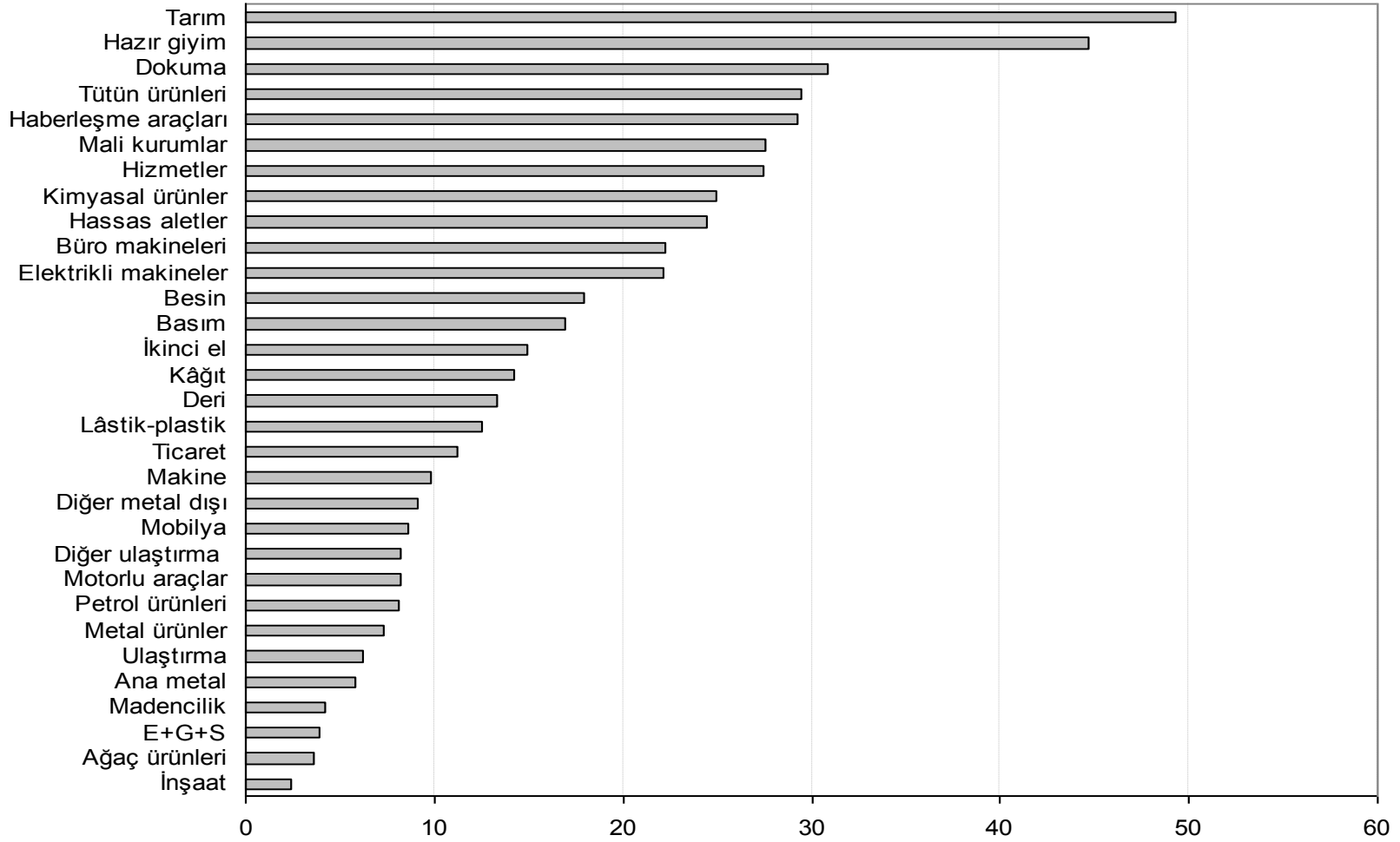
Çalışan **erkeklerin** üretim kesimlerine dağılımı, %

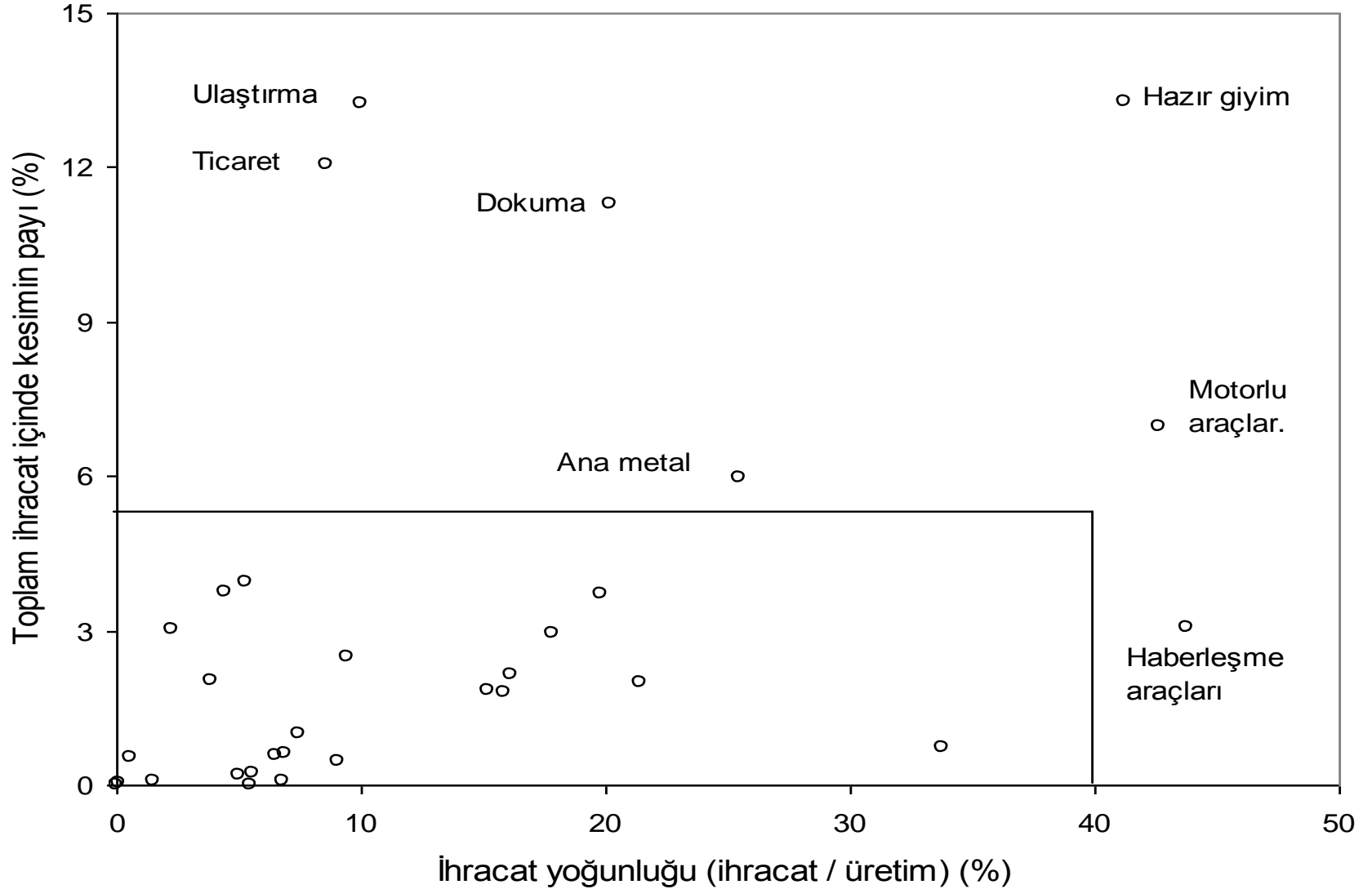
Çalışan **kadınların** üretim kesimlerine dağılımı, %

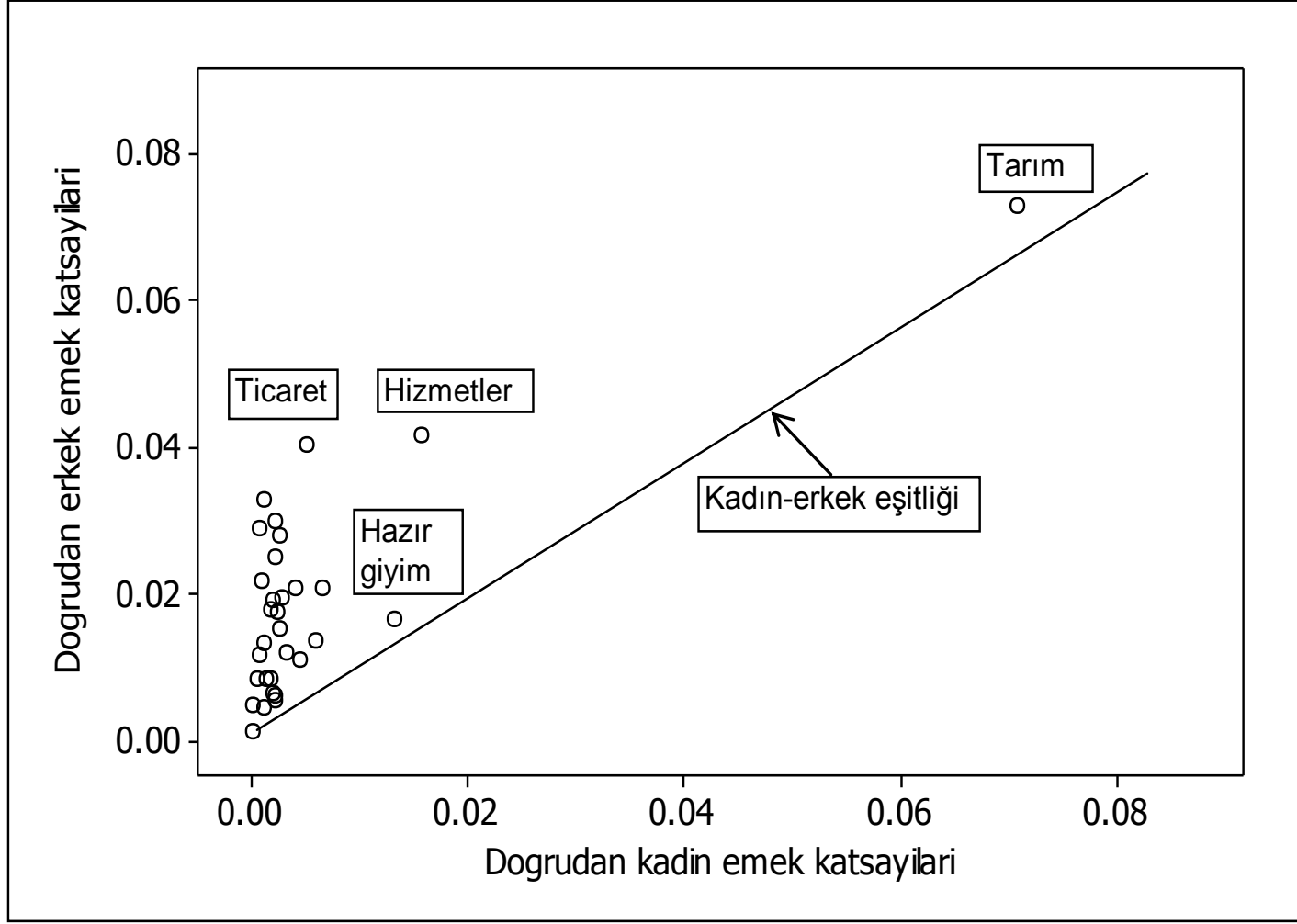
Çizim 2. Her sektörün istihdamında kadınların payı (%), 2002

Çizim 3. Üretim sektörlerinin ihracat yoğunluğu ve ihracattaki payları, %, 2002

Çizim 4. Birim üretim başına işgücü katsayıları 2002

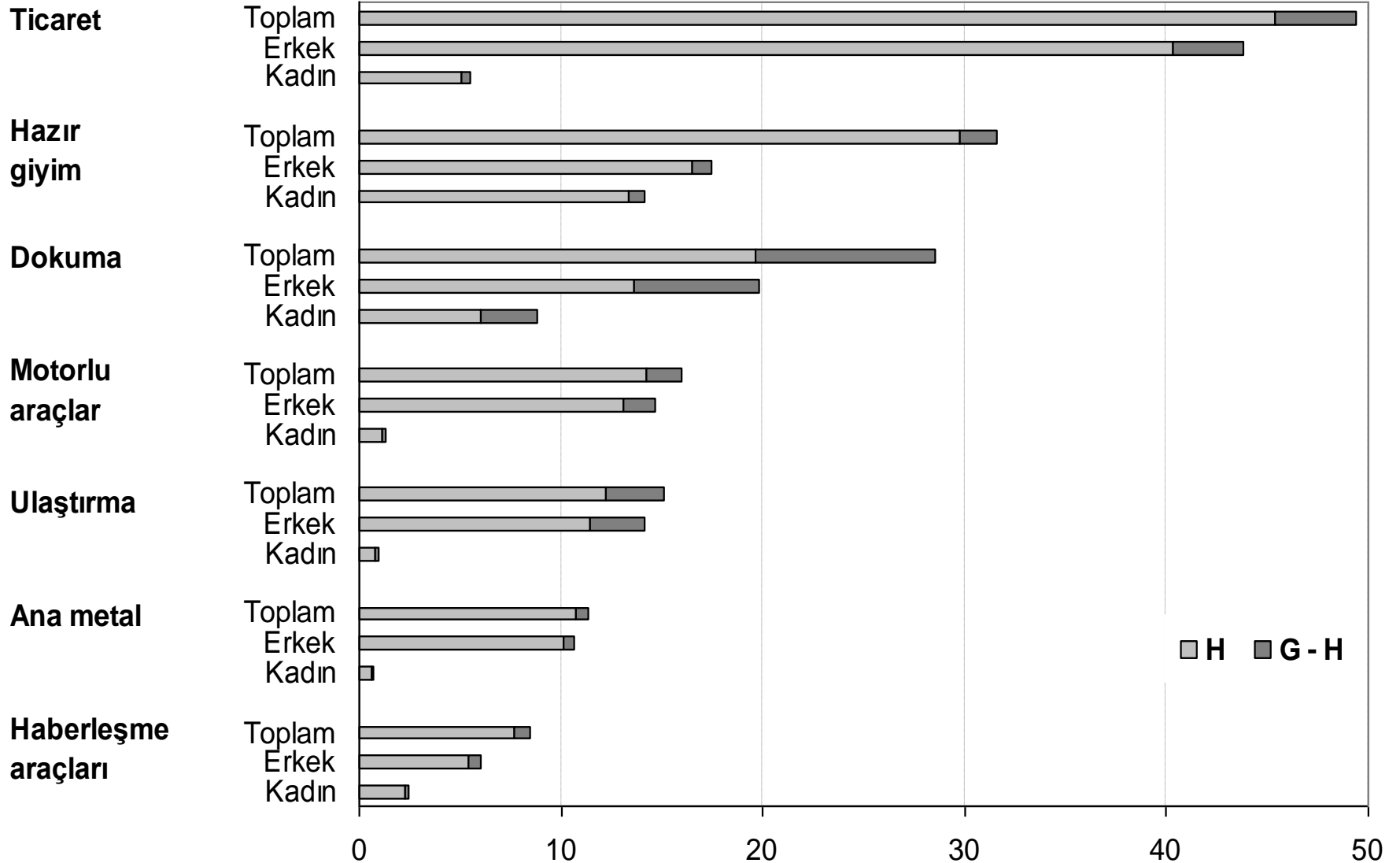
Çerçeve: Üretim yapısı: Sektörlerarası ilişkiler ağı

- Bir sektörün üretimindeki artış diğer sektörlerin o sektörde uyardıkları etkiye bağlı,
- bir sektörün istihdamı diğer sektörlerin üretimi /talebi tarafından uyarılıyor.
- Bir sektöre özgü üretim/istihdam politikasının sonuçları sadece o sektör üzerinde görülüyor, etki diğer sektörlerle de yayılıyor, yeniden o sektöre de dönüyor.

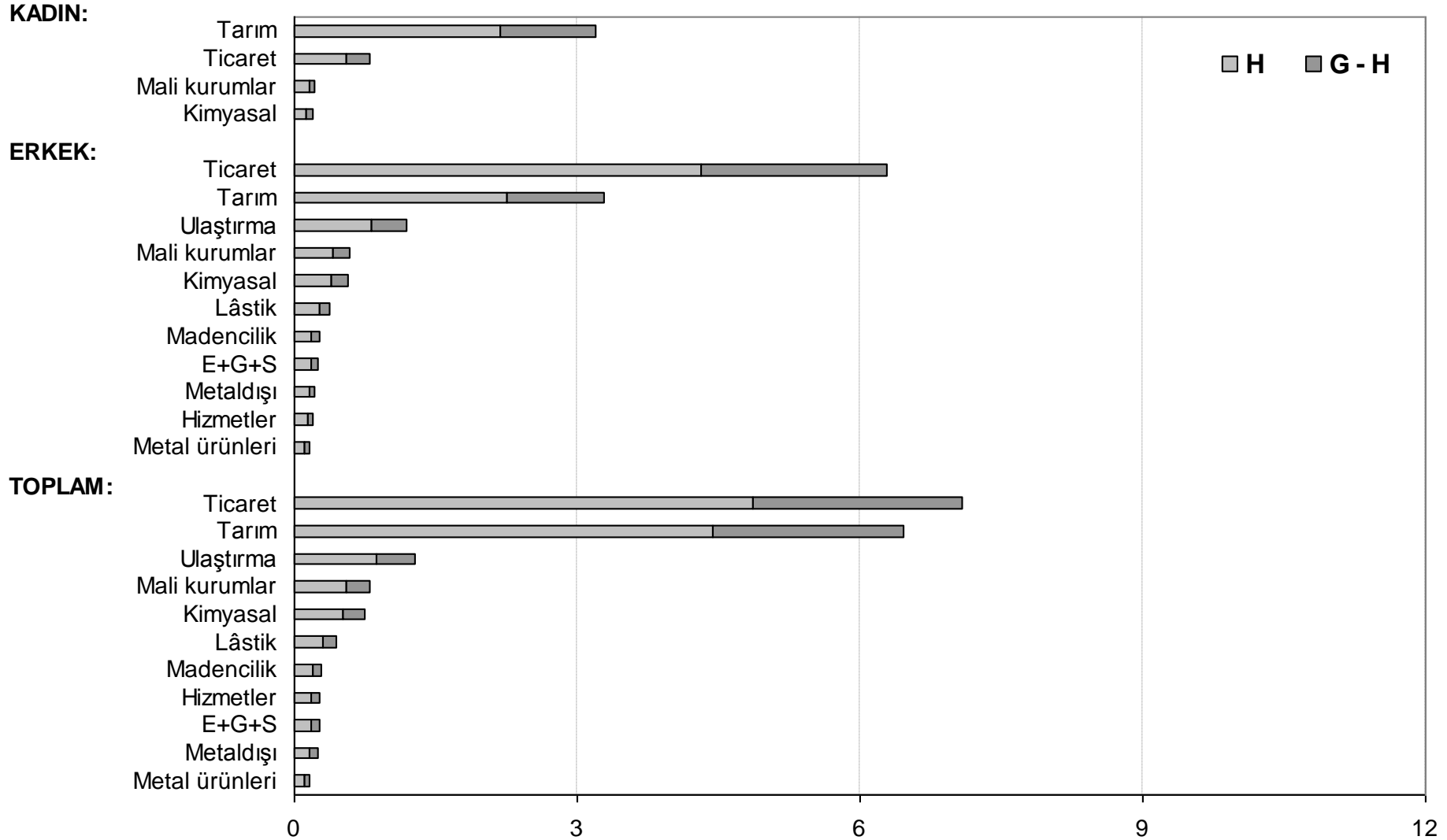
Yöntem: Girdi-Çıktı Modeli

- Sektörler arasındaki girdi alışverişi etkileşimi
- kadın ve erkek istihdamı uyarma etkileri

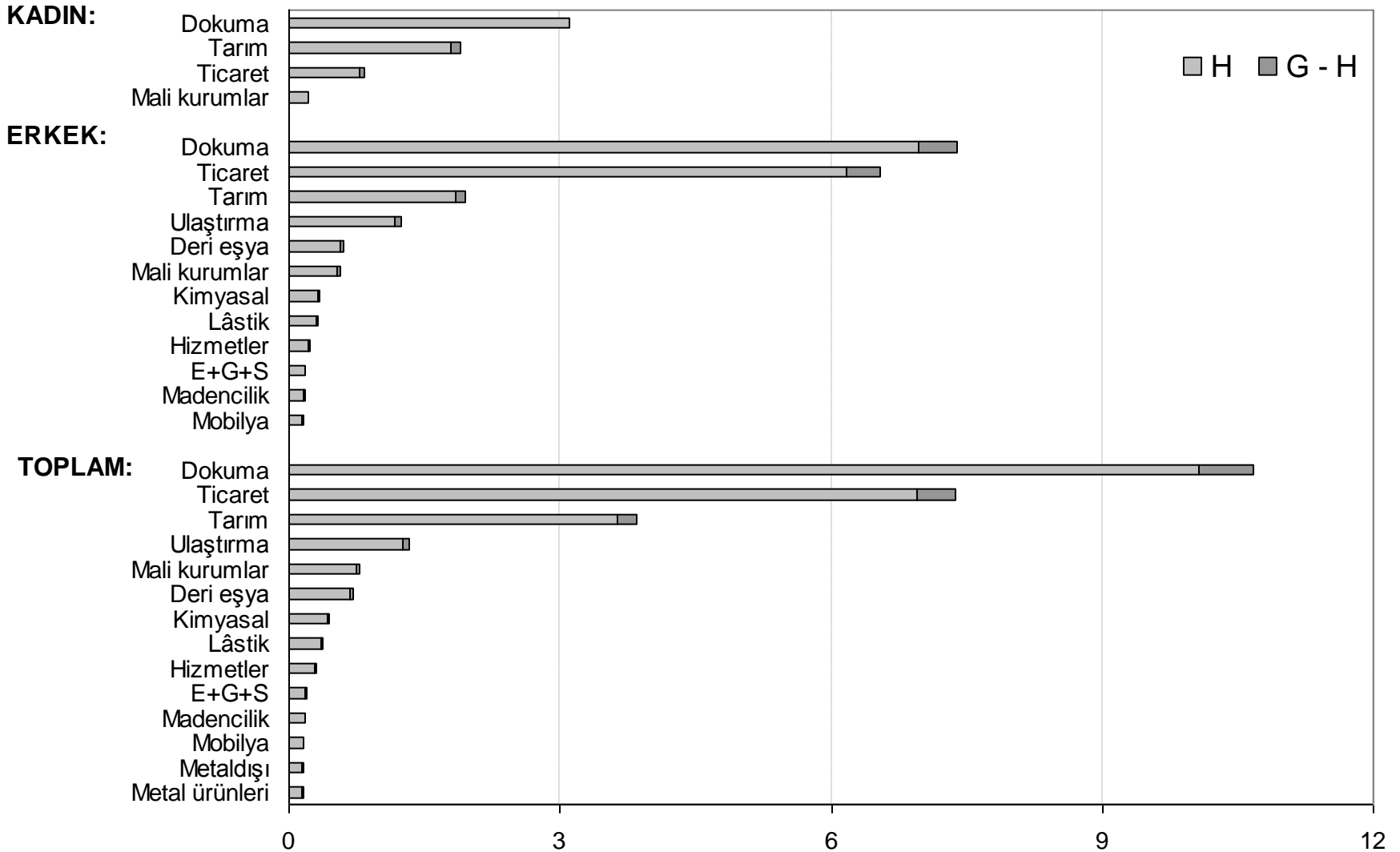
Çizim 5. Sektörlerin kendi üzerlerinde istihdam yaratma etkileri / bağlantıları

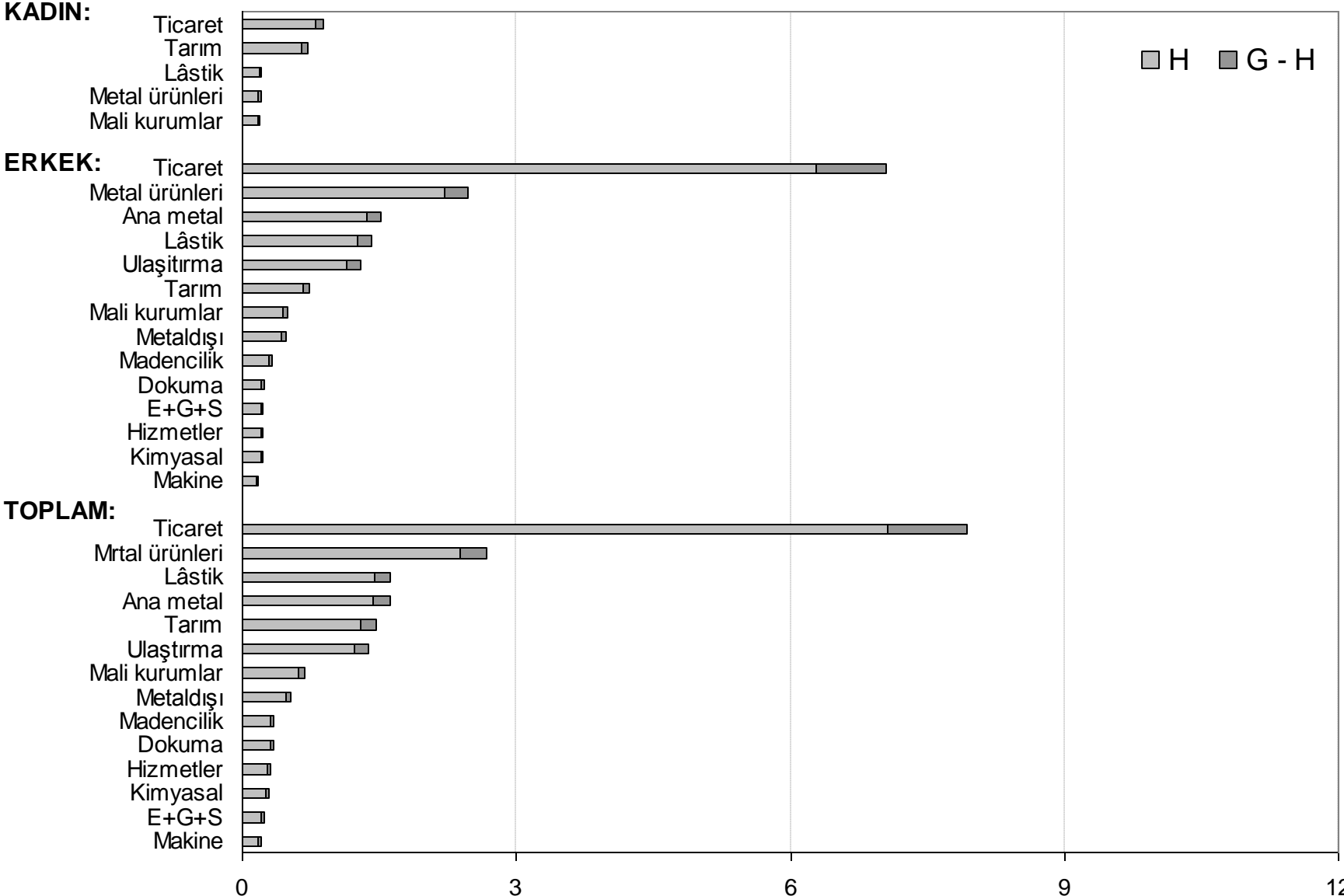
Çizim 6. Dokuma, istihdam yaratma etkileri / bağlantıları (1000×çarpan)

Çizim 7. Hazır giyim: istihdam yaratma etkileri / bağlantıları (1000×çarpan)

Çizim 8: Motorlu araçlar: istihdam yaratma etkileri / bağlantıları (1000×çarpan)

Çizim 9 Ticaret: istihdam yaratma etkileri / bağlantıları (1000×çarpan)

KADIN:

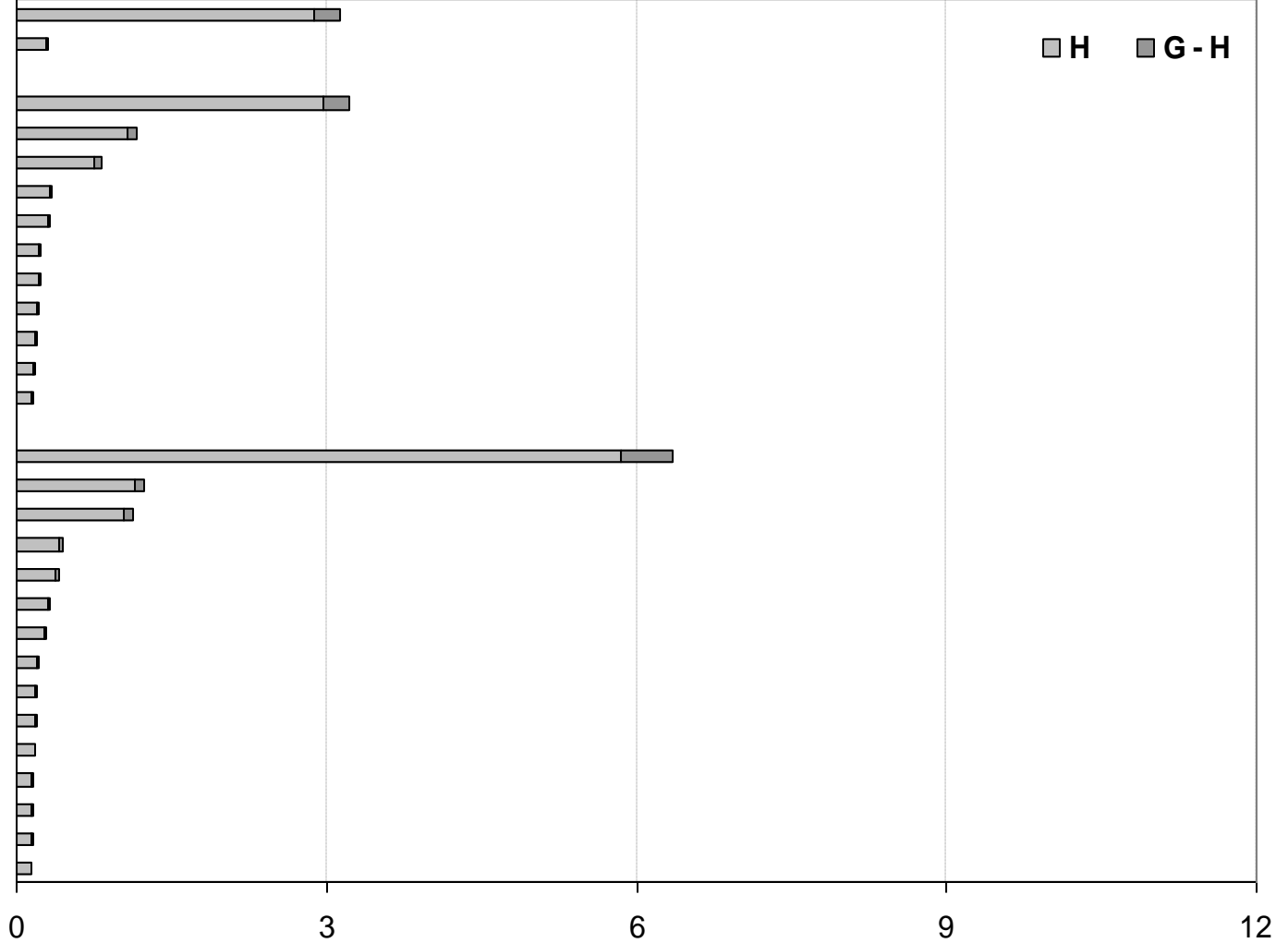
Tarım
Mali kurumlar

ERKEK:

Tarım
Ulaştırma
Mali kurumlar
Besin
Hizmetler
Basım
Dokuma
Madencilik
E+G+S
Metal ürünleri
Lâstik

TOPLAM:

Tarım
Ulaştırma
Mali kurumlar
Hizmetler
Besin
Dokuma
Basım
Madencilik
E+G+S
Metal ürünleri
Lâstik
İnşaat
Motorlu araçlar
Metal dışı
Kimyasal

BULGULAR – GENEL YAPI:

- İhracatı değişen sektörün kendisi üzerindeki istihdam etkisi öbür sektörlerdekine göre hep daha yüksek.
- En yüksek istihdam yaratma (daraltma) potansiyeli:
ticaret ve hazır giyim
- Dokuma (üretimi) ile ilişkili
ticaret, tarım, bankacılık, kimya
sektörlerindeki istihdam krizin etkisine çok açık
- **Yüksek teknoloji** kullanan sektörlerde
(Büro mak ., elektrikli makineler, hassas aletler)
istihdam yaratılma etkileri **çok düşük**

BULGULAR – KADINLAR / ERKEKLER

- Genel: kadın istihdamı uyarma etkisi erkek istihdamına göre daha **düşük**
çünkü istihdam içinde kadın oranları düşük
- Etkilerin yayıldığı sektör sayısı kadın istihdamında daha **az**
çünkü kadın istihdamının sektörel çeşitliliği yok

- **Ulaştırma ve sosyal hizmetlerde erkek** istihdamı uyarılma etkisi önemli ama **kadınlar için değil**
- **Tarım, ticaret ve mali kurumlarda** diğer sektörlerin uyardığı istihdam her iki cinsiyet için de önemli.
- **Ticaret** kesiminde **hem kadın hem erkek** için önemli ölçüde istihdam doğmakta, (ama ekonomiye bağlı)
- **En düşük** istihdam etkisi **tütün ürünleri** üzerinde:
 - ara girdi bağlantıları hem sayıca az hem zayıf
 - özel tüketime yönelik üretim
 - kadın istihdam payı görece yüksek

ÖZETLE TALEP AÇISINDAN:

Bütünlüklü yaklaşım gerekli

- Belli sektörlerdeki istihdamı hedef almak yetersiz
- Hedef sektörle bağlantılı üretim sektörleri de hesaba katılmalı

İSTİHDAM: Üretim yapısına bağlı → piyasa?
(yurtiçi üretim kapasitesinin genişlemesi)

KADIN İSTİHDAMI: Üretim yapısına bağlı → piyasa?

Kadın işgücü talebini arttıracak politikalara bağlı → kamu?

Kadın işgücü arzını arttıracak politikalara bağlı → kamu?

POLİTİKA TASARIMI- DPT 9. Kalkınma Planı (2007-2013)

223. “...kadınların işgücüne ve istihdama yeterince katılamaması.”

234. “..... aktif işgücü politikaları, kadınlar ve gençler gibi dezavantajlı grupların iş bulmasınıkapsamaktadır”

EYLEM ALANLARI ARZA İLİŞKİN:

568. “..... Kadınların işgücüne ve istihdama katılımlarının artırılması amacıyla çocuk ve diğer bakım hizmetlerine erişimleri kolaylaştırılacaktır” **(NASIL?)**

621. “Kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını artırmak için; bu kesime yönelik mesleki eğitim imkanları geliştirilerek istihdam edilebilirlikleri artırılabilecektir. “
(HANGİ SEKTÖRDE?)

AMA ARZ TALEBİNİ YARATMIYOR!

Kadın işgücüne talep: MEVCUT Politika tasarımı, 2010+

1. Evde çocuk, yaşlı, engelli bakımı

Dikkat: cinsiyetlerarası ayrışma

2. Ev dışında:

Sosyal güvenlik ödemelerinin azaltılması

Prim indirimi

Dikkat: etki analizi, maliyet esnekliği?

kayıtlı istihdam, insani koşullara uygun iş alanları

Makro politikalar + mikro önlemler gerekiyor

Makro politika: Yatırım (nakit transferi değil!)

- işsizlik ortamında işgücüne talep yaratmak için
üretim kapasitesinin genişlemesi gerekli

Üretim kapasitesinin genişlemesi için:

1. KAMU'nun istihdam yaratacak ÖZEL kesim yatırımlarını özendirilmesi

düşük-orta eğitilmiş kadınlara ev dışında iş olanakları

(hangi sektörler?)

bina, arsa, teçhizat vb yatırım teşvikleri

2. KAMU'nun istihdam yaratacak yatırım yapması:

- farklı ölçeklerde ve farklı sektörlerde yatırımlar
- kurumsal bakım hizmetleri için yatırımlar
(bina yapımı, teçhizat, ulaştırma aracı alımı)
- kurumsal bakım hizmetleri üretimi

KAMU ? = ? MERKEZİ YÖNETİM

KAMU ? = ? YEREL YÖNETİM

KAMU ? = ? MERKEZİ YÖNETİM + YEREL YÖNETİM

EŞGÜDÜM VE SÜREKLİLİK GEREKLİ

Kadın-erkek dengesizliği ne kadar öncelikli?

DPT YP 2010,

**TABLO: III. 8- Küresel Krize Karşı Alınan ve Bütçeye Etki
Yapan Harcama Önlemleri**

“İstihdam paketi kapsamında, 2008 yılı Mayıs ayından itibaren, genç ve kadın işçiler için sosyal güvenlik ödemelerinin azaltılmasına ve Hazine tarafından ödenmesine yönelik düzenleme yapılmıştır. (s.55)

***İşsizlik Fonu**’nun gelirlerinden 18-29 yaş arası genç istihdamı ve kadın istihdamını teşvik amacıyla uygulanan prim indiriminin maliyetine tekabül eden **137 milyon TL**’lik kısmının SGK’ya transfer edileceği öngörülmüştür. (s.68)*

DPT YP 2010 (s.187)

2007 yılında başlatılan Türkiye ve AB'nin **ortak finansmanı**yla kadınlar ile gençlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılmasını ve İŞKUR'un kurumsal kapasitesinin geliştirilmesini amaçlayan Aktif İstihdam Tedbirleri ve Yerel Düzeyde İŞKUR'a Destek Projesi devam etmektedir.

“Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı çerçevesinde, İŞKUR tarafından, **toplam tutarı 57 milyon euro olan Kadın İstihdamının Desteklenmesi, Genç İşsizliğinin Azaltılması ve Kamu İstihdam Hizmetlerinin Kalitesinin Artırılması** Operasyonları yürütülmektedir”.

- **Dpt yp 2011, S.191**
 - **Öncelik 71. ĞĞgücü piyasasında baĞta gençler, kadınlar ve özörlöler olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar sürdürölecektir.**
 - Tedbir 160. ĞĞgücü piyasasına giriĞ açısından dezavantajlı grupların iĞe giriĞlerini kolaylaĞtıracak mekanizmalar geliĞtirilecektir.
 - İĞKUR ÇSGB, MEB, DPT, MYK, ĞĞçi ve ĞĞveren Sendikaları
 - Konfederasyonları, Meslek KuruluĞları
 - Aralık sonu
-
- Dezavantajlı grupların istihdama ve iĞgücüne katılımlarını artırmayı hedefleyen program ve projeler yaygınlaĞtırılacaktır.
 - ĞĞgücü piyasasına giriĞte zorluklarla karĞılaĞan gençlerin, istihdam edilebilirliklerini artırmaya ve karĞılaĞtıkları dezavantajları ortadan kaldırmaya yönelik bir eylem planı oluĞturulacaktır.

Haberleşme araçları: istihdam yaratma etkileri / bağlantıları (1000×çarpan)

KADIN:

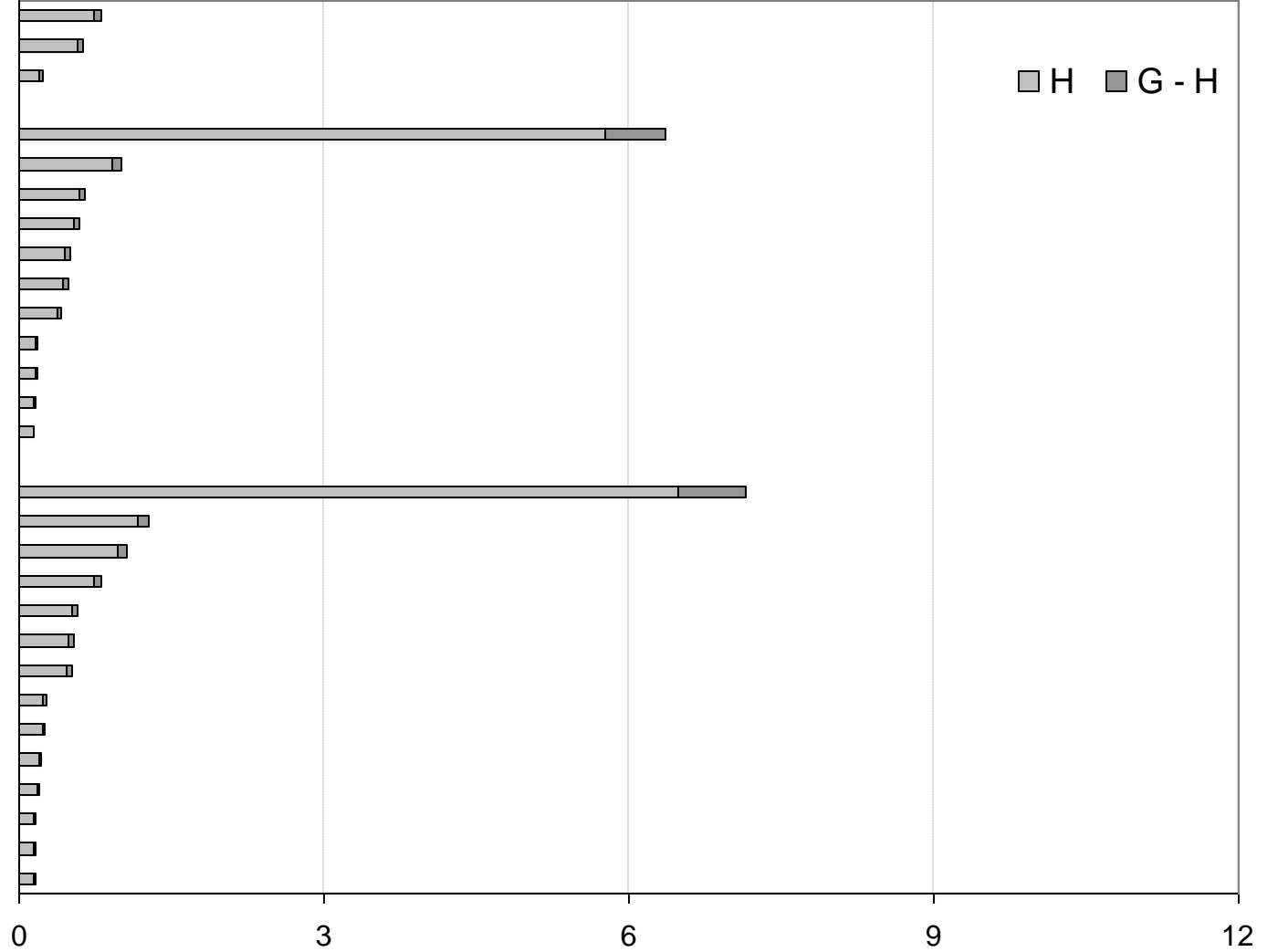
Ticaret
Tarım
Mali kurumlar

ERKEK:

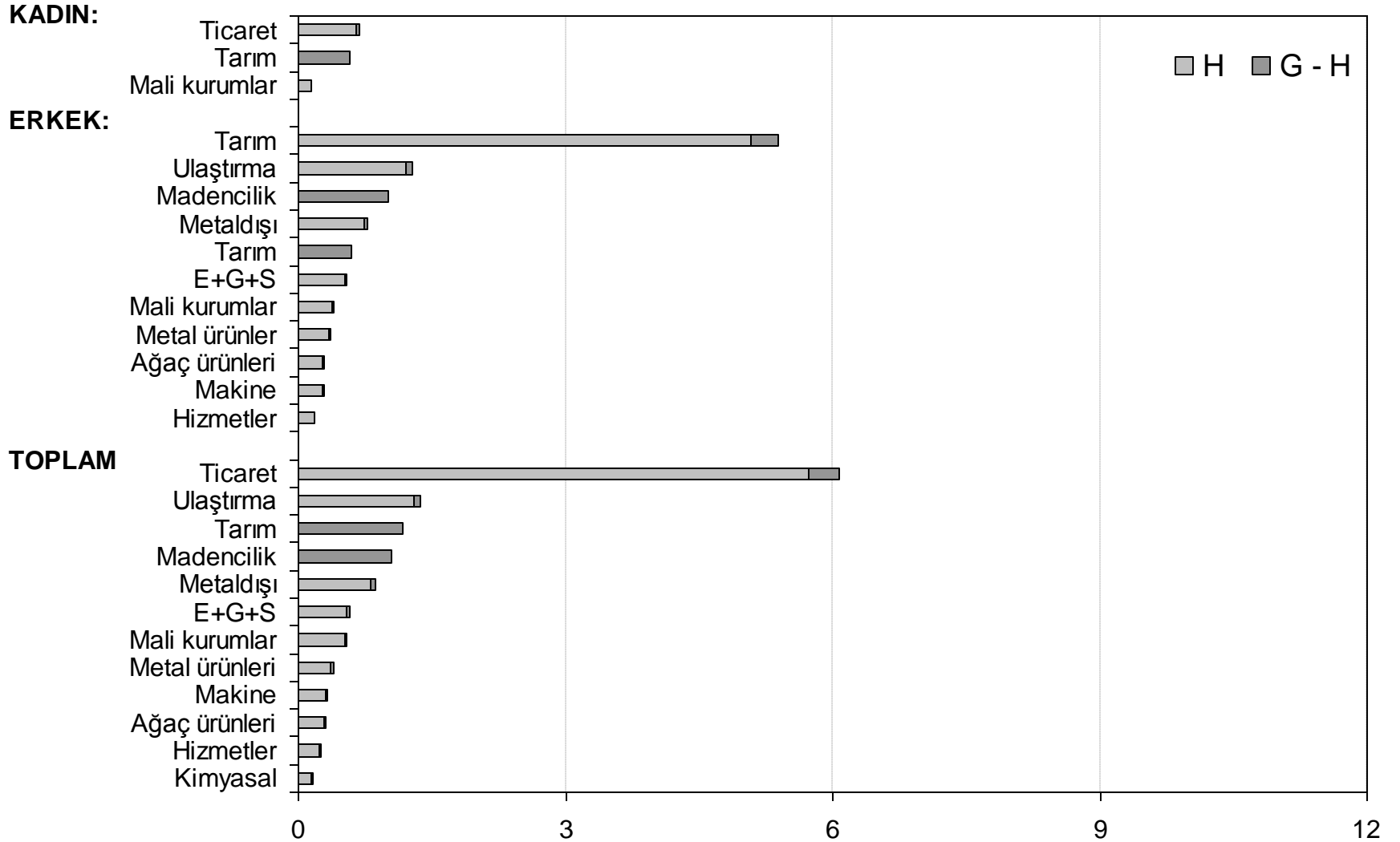
Ticaret
Ulaştırma
Tarım
Mali kurumlar
Lâstik
Ana metal
Elektrikli makine
Hizmetler
Metal ürünler
Ağaç ürünleri
Madencilik

TOPLAM:

Ticaret
Tarım
Ulaştırma
Mali kurumlar
Lâstik
Elektrikli makine
Ana metal
Hazır giyim
Hizmetler
Dokuma
Metal ürünler
Ağaç ürünleri
Kimyasal
Madencilik

Ana metal: istihdam yaratma etkileri / bağlantıları (1000×çarpan)

Ulaştırma: istihdam yaratma etkileri / bağlantıları (1000×çarpan)

